

Ośrodek Szkoleń Specjalistycznych SG im. gen. bryg. Wilhelma Orlika-Rückemanna

<https://oss.strazgraniczna.pl/oss/aktualnosci/31177,25-lat-Europejskiej-Konwencji-Praw-Czlowieka-w-Polsce-art-3-ZAKAZ-TORTUR.html>
17.05.2025, 11:43

Strona znajduje się w archiwum.

25 lat Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w Polsce art. 3 - ZAKAZ TORTUR

Anna Chmura
27.12.2018

W ramach cyklu związanego z obchodami 25-lecia obowiązywania Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w Polsce – artykuł ten poświęcony jest zakazowi tortur, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, zagwarantowanemu w art. 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Polski ustrojodawca zakaz poddawania kogokolwiek torturom, okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu zawarł w art. 40 Konstytucji. Dodatkowo polska ustawa zasadnicza w art. 30 nakłada na władze publiczne obowiązek poszanowania i ochrony godności człowieka. Z kolei na mocy art. 9 RP zobowiązana jest przestrzegać wiążącego ją prawa międzynarodowego, a art. 91 Konstytucji precyzuje obowiązek bezpośredniego stosowania umów międzynarodowych, które po ratyfikacji stają się częścią polskiego porządku.

Dla Polski, z uwagi na jej usytuowanie geopolityczne oraz przystąpienie 26 listopada 1991 r. do Rady Europy, szczególnie istotne znaczenie mają standardy europejskie, które na ogół pokrywają się z uniwersalnymi, wypracowanymi przez Organizację Narodów Zjednoczonych.

Brzmienie art. 3 EKPC:

Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo

karaniu.

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, podpisana w 1950 r., głosi niemal taki sam zakaz, jaki znalazł się w art. 5 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, mający charakter generalny, znajdował pośrednio swe odbicie również w wielu późniejszych dokumentach Rady Europy.

Konwencja Rady Europy nie zawiera definicji tortur. Odwołuje się w tej kwestii do definicji akceptowanej i uznawanej przez społeczność międzynarodową za optymalną, ustanowionej przez *Konwencję w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*.

Konwencja ta została przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 10 grudnia 1984, przez Polskę została ratyfikowana 26 lipca 1989.

Zgodnie z treścią artykułu 1 tej konwencji:

TORTURY to każde działanie, którym jakiegokolwiek osobie umyślnie zadaje się ostry ból lub cierpienie, fizyczne bądź psychiczne, w celu uzyskania od niej lub od osoby trzeciej informacji lub wyznania, w celu ukarania jej za czyn popełniony przez nią lub osobę trzecią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na nią lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji, gdy taki ból lub cierpienie powodowane są przez funkcjonariusza państwowego lub inną osobę występującą w charakterze urzędowym lub z ich polecenia albo za wyraźną lub milczącą zgodą. Określenie to nie obejmuje bólu lub cierpienia wynikających jedynie ze zgodnych z prawem sankcji, nieodłącznie związanych z tymi sankcjami lub wywołanych przez nie przypadkowo.

Dodatkowo w EKPCz ochronie podlega – oprócz wolności od tortur, także wolność od poniżającego traktowania i poniżającego karania a także od niehumanitarnego traktowania i niehumanitarnego karania.

Traktowanie bądź karanie jest poniżające wówczas, gdy powoduje poczucie strachu i upokorzenia, prowadzące do upodlenia.

Interesujące problemy mogą powstawać w związku z wykonywaniem kar w stosunku do osób skazanych. Zdaniem Trybunału wykonanie każdej kary niesie ze sobą element poniżenia. Istotne jest jednak to, by w okolicznościach konkretnej sprawy nie doszło do przekroczenia tzw. minimalnego progu dolegliwości zabronionej przez art. 3 EKPCz

Traktowanie i karanie niehumanitarne, to traktowanie, które wywołuje intensywne cierpienie fizyczne lub psychiczne. W przypadku traktowania niehumanitarnego stopień dolegliwości jest wyższy, niż w przypadku traktowania poniżającego, ale niższy, niż w przypadku tortur.

Podkreślenia wymaga, że nie w każdym przypadku potraktowania jednostki w sposób dlań dolegliwy (czy to fizycznie, czy też mentalnie) Trybunał stwierdzi naruszenie art. 3. Naruszenie tego przepisu wchodzi w grę tylko wówczas, gdy osiągnięty został minimalny próg dolegliwości zabronionej przez art. 3. Próg ten wyznacza się biorąc pod uwagę wszelkie okoliczności sprawy, np. wiek, płeć, kondycję psychofizyczną skarżącego, czas trwania dolegliwości, sposób jej nałożenia, itp.

Należy podkreślić, że prawo gwarantowane w art. 3:

- jest absolutne, tzn. nie jest ograniczone klauzulą imitacyjną, pozwalającą na naruszenie go w szczególnych przypadkach,
- nie podlega derogacji, tzn. nie może być zawieszane nawet w stanie niebezpieczeństwa publicznego.

Najnowsze orzecznictwo Trybunału Strasburskiego również zdaje się wykluczać możliwość wyłączenia bezprawności tortur (ewentualnie: nieludzkiego lub poniżającego postępowania) nawet w skrajnych przypadkach, np. związanych z zagrożeniem bezpieczeństwa czy terroryzmem.

Aby wykonać to zadanie władza musi przestrzegać trzech podstawowych zasad:

- zakaz tortur wobec osób pozbawionych wolności jest absolutny;
- tortury, nawet, jeśli są stosowane w łagodniejszych formach, są sprzeczne z zasadami cywilizowanego postępowania;
- tortury szkodzą nie tylko ofierze, lecz także poniżają osobę urzędową stosującą je lub na nie zezwalającą.

Stosowanie tortur jest wyrazem pogardy dla człowieka, negacją jego godności, przejawem okrucieństwa i poważnym naruszeniem jego integralności fizycznej i psychicznej, niewątpliwie obnażają one też słabość władzy, która musi się uciekać do tak skrajnych metod, by – w swoim mniemaniu – zapewnić porządek i bezpieczeństwo, narażając też na utratę godności funkcjonariuszy stosujących niedopuszczalne metody lub zezwalających na nie, gdyż działania takie uderzają także w ich powagę i autorytet.

Jedną z podstawowych gwarancji niestosowania tortur jest istnienie niezależnego mechanizmu badania skarg na postępowanie władzy z osobami znajdującymi się w jej „dyspozycji” (np. zatrzymanymi, przesłuchiwanymi, tymczasowo aresztowanymi, osadzonymi).

Trybunał w swoich orzeczeniach (np. sprawa Artur Mrozowski przeciwko Polsce - skarga nr 9258/04) przypomina, że złe traktowanie musi osiągnąć pewien minimalny poziom dolegliwości, żeby można było mówić o naruszeniu art. 3 Konwencji. Ocena tego minimum

jest relatywna: zależy od wszystkich okoliczności sprawy takich jak czas trwania złego traktowania, jego skutki fizyczne i/lub psychiczne oraz w niektórych przypadkach płci, wieku i stanu zdrowia ofiary.

Z szacunku dla osoby pozbawionej wolności, np. osoby zatrzymanej - uciekanie się do użycia siły fizycznej, jeśli jej zachowanie tego nie wymaga, narusza godność człowieka i jest w zasadzie naruszeniem prawa zagwarantowanego w artykule 3 (zob. Ribitsh p. Austrii, 4 maja 2005 r.).

Trybunał przypomina w swoich orzeczeniach, że w sytuacji, gdy nietykalność cielesna osoby została naruszona podczas zatrzymania lub w innych okolicznościach, w których osoba była pod kontrolą Policji, każdy taki przypadek będzie domniemanym przykładem złego traktowania (zob. Bursuc p. Rumuni, nr 42066/98, § 80, 18 października 2004). Trybunał przypomina, że jeśli tymczasowo aresztowany w chwili zatrzymania jest zdrowy, a w momencie zwolnienia jego stan zdrowia jest pogorszony, to władze krajowe mają obowiązek wyjaśnić przyczyny takiego stanu rzeczy.

W takim wypadku na władzach ciąży szczególny obowiązek wyjaśnienia okoliczności jak doszło do pogorszenia stanu zdrowia. W przeciwnym razie dojdzie do naruszenia artykułu 3 Konwencji (zob. Tomasi p. Francji, wyrok z dnia 27 sierpnia 1992 r., Seria A nr 241-A, pp. 40-41, §§ 108-111, i Selmouni p. Francji [GC], nr 25803/94, § 38, Seria A nr 336).

Postępowanie w sprawie o złe traktowanie musi być rzetelne. Oznacza to, że władze krajowe muszą dołożyć należytej staranności przy wyjaśnianiu okoliczności sprawy i nie wyciągać pochopnych lub niepopartych dowodami wniosków, w oparciu o które podejmowana jest decyzja o umorzeniu dochodzenia w sprawie. (zob. Assenov and Others v. Bulgaria, wyrok z dnia 28 października 1998 r., Raporty ws. Wyroków i postanowień 1998 - VIII).

Władze krajowe muszą podjąć wszelkie działania w celu prawidłowego zabezpieczenia dowodów dotyczących zdarzenia, w tym zeznań świadków naocznych opinii biegłych. (zob. Tanrikulu przeciwko Turcji [GC], nr 23763/94, ECHR 1999 -IV i nast. Oraz Gül przeciwko Turcji, skarga nr 22676/93, wyrok z dnia 14 grudnia 2000 r.) Każde zaniechanie mogące doprowadzić do niemożności ustalenia przyczyn pogorszenia stanu zdrowia lub wskazania osób odpowiedzialnych prowadzi do naruszenia standardów.

Jeśli osoba indywidualna przedstawia wiarygodne zarzuty, iż jest ofiarą złego traktowania przez funkcjonariuszy Policji lub innych przedstawiciela Państwa, co stanowi naruszenie artykułu 3 Konwencji, na Państwie ciąży obowiązek przeprowadzenia skutecznego postępowania w sprawie. Obowiązek taki wynika z przepisów artykułu 3 Konwencji w związku z artykułem 1 Konwencji, w myśl którego Państwa „zapewniają każdemu człowiekowi podlegającemu ich jurysdykcji, prawa i wolności określone w (...) Konwencji”. Tak jak przy postępowaniu w związku z artykułem 2 Konwencji (prawo do życia, omówione w poprzednim odcinku cyklu), postępowanie/śledztwo powinno doprowadzić do

wskazania i ukarania odpowiedzialnych za czyn. W przeciwnym razie zakaz tortur, nieludzkiego i poniżającego traktowania i karania byłby, pomimo jego fundamentalnego znaczenia, nieskuteczny w praktyce, co mogłoby powodować w niektórych przypadkach pogwałcenie praw osób pozostających pod kontrolą władz krajowych. Nadużywanie praw przez przedstawicieli państwowych mogłoby się spotkać z bezkarnością (zob. Labita p. Włochom [GC], nr 26772/95, ECHR 2000-IV).

Każda władza, która nie podlega kontroli - ulega degeneracji, dlatego warto wspomnieć o niektórych mechanizmach kontrolnych, których działanie jest jednym z warunków skuteczności dojrzałej demokracji.

Jeśli chodzi o kontrolowanie działań władzy w obszarze zapewniania wolności od tortur, nieludzkiego lub poniżającego traktowania lub karania - kilka przykładowych międzynarodowych mechanizmów kontrolnych to np.: Komitet Przeciwko Torturom, powołany na mocy Konwencji w Sprawie Zakazu Stosowania Tortur oraz Innego Okrutnego, Nieludzkiego lub Poniżającego Traktowania albo Karania, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 10 grudnia 1984r., ratyfikowanej przez Polskę w 1989r.; to Krajowy Mechanizm Prezencji Tortur i wreszcie - Europejski Komitet do Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu lub Karaniu.

Komitet Przeciwko Torturom ONZ rozpatruje skargi indywidualne od osób fizycznych, jak również skargi międzypaństwowe. Jeśli Komitet w wyniku postępowania uzna, że Państwo naruszyło lub narusza swoje zobowiązania wynikające z przedmiotowej Konwencji ONZ - przekazuje Państwu swoją decyzję oraz wymaga raportu o tym, jakie działania Państwo podjęło w związku z ustaleniami Komitetu.

W celu ustanowienia mechanizmów prewencyjnych w dniu 18 grudnia 2002 r. w Nowym Jorku został przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych Protokół fakultatywny do Konwencji w Sprawie Zakazu Stosowania Tortur oraz Innego Okrutnego, Nieludzkiego lub Poniżającego Traktowania albo Karania, ustanawiający system regularnych wizytacji w celu zapobiegania torturom oraz innemu okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu przeprowadzanych przez niezależne międzynarodowe i krajowe organy w miejscach, gdzie przebywają osoby pozbawione wolności. Na mocy Protokołu fakultatywnego utworzono Podkomitet ONZ do Spraw Prewencji Tortur (SPT), oraz zespoły krajowe działające w państwach członkowskich, określane mianem „ krajowego mechanizmu prewencji”.

Pismem z dnia 18 stycznia 2008 r. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, na podstawie uchwały Rady Ministrów Nr 144/2005 z dnia 25 maja 2005 r. - powierzył oficjalnie Rzecznikowi Praw Obywatelskich pełnienie funkcji Krajowego Mechanizmu Prewencji, w rozumieniu art. 3 Protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ w Sprawie Zakazu Stosowania Tortur oraz Innego Okrutnego, Nieludzkiego lub Poniżającego Traktowania albo Karania.

W bieżącym roku obchodzimy więc 10 lecie ustanowienia w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji.

Zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji to m.in.:

- regularne sprawdzanie sposobu traktowania pozbawionych wolności w miejscach zatrzymań, w celu wzmocnienia, jeśli to niezbędne, ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem;
- przedstawianie rekomendacji właściwym władzom, w celu poprawy traktowania oraz warunków osób pozbawionych wolności i zapobiegania torturom oraz innemu okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu;
- przedstawianie propozycji i uwag odnośnie do obowiązujących oraz projektowanych przepisów prawnych;
- sporządzanie rocznego raportu z działalności, który jest następnie publikowany.

Wizytacje Krajowego Mechanizmu Prewencji są niezapowiedziane, mają charakter prewencyjny, podczas ich trwania dokonuje się m.in. oglądu pomieszczeń wchodzących w skład wizytowanego miejsca zatrzymań, rozmów w cztery oczy z osobami pozbawionymi wolności oraz analizy dokumentacji prowadzonej w wizytowanym miejscu, zwięźczenie każdej wizytacji stanowi raport zawierający rekomendacje dla władz jednostki, którego wyciąg dostępny jest na stronie internetowej: www.rpo.gov.pl w zakładce Krajowy Mechanizm Prewencji.

W Polsce jest ponad 2 500 miejsc, w których przebywają osoby pozbawione wolności. W grudniu 2017r. u progu 10-lecia działalności pracownicy KMPT przeprowadzili TYSIĘCZNĄ wizytację.

Kolejny międzynarodowy mechanizm kontrolny wynika z tego, że Rada Europy uznając, że system preferujący skargi indywidualne i międzypaństwowe winien być wzmocniony środkami typu pozasądowego, a zwłaszcza prewencyjnego - skonkretyzowała tę ideę ustanawiając Europejską Konwencję o Zapobieganiu Torturom i Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (tzw. Konwencji Przeciwko Torturom) przyjętą w 1987 r. (weszła w życie w 1989 r.). Polska ratyfikowała Konwencję 7 września 1994r., z mocą obowiązującą od 1 lutego 1995r.

Na mocy tej Konwencji utworzono Europejski Komitet do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT).

CPT organizuje wizyty w miejscach, w których przebywają osoby pozbawione wolności (w szerokim znaczeniu tego słowa), żeby ocenić sposób ich traktowania. Miejsca te obejmują areszty, więzienia, zakłady poprawcze, posterunki policji, ośrodki dla pozbawionych wolności imigrantów, szpitale psychiatryczne, domy opieki społecznej, etc.

Komitet składa się z 47 członków – po jednym z każdego państwa – strony Konwencji. Polskim członkiem w Komitecie jest dr Marzena Ksel.

Delegacje CPT mają nieograniczony dostęp do miejsc odosobnienia i prawo do poruszania się wewnątrz nich bez ograniczeń. Rozmawiają indywidualnie z osobami pozbawionymi wolności i komunikują się swobodnie z każdym, kto może dostarczyć informacji. Po każdej wizycie CPT wysyła szczegółowy raport do danego Państwa. Raport ten zawiera wnioski CPT, jak również jego zalecenia, uwagi i prośby o informacje. CPT zwraca się również o szczegółową odpowiedź w kwestiach podniesionych w raporcie. Odpowiedź Polski na raport z 2017 roku – w załączonych linkach.

Ogromną rolę, jeśli chodzi o mechanizmy kontrolne, pełnią instytucje takie jak Rzecznik Praw Obywatelskich i Rzecznik Praw Dziecka oraz organizacje pozarządowe zajmujące się monitorowaniem ochrony praw człowieka.

Nie sposób podczas rozważań związanych z zakazem tortur nie wspomnieć o dwóch istotnych dokumentach w tym zakresie.

Pierwszy z nich to tzw. Protokół Stambulski – stworzony w 1999 r. przez grupę kilkudziesięciu ekspertów (lekarzy, prawników, psychologów) - Podręcznik skutecznego badania i dokumentowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania. Stanowi on oficjalny dokument ONZ i zawiera informacje, jak identyfikować i dokumentować dla potrzeb sądów lub organów śledczych przypadki tortur lub okrutnego czy poniżającego traktowania.

Drugim istotnym dokumentem są tzw. Reguły Mandeli. 7 października 2015 r. Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło rezolucję: Standardy ONZ Minimum Traktowania Więźniów, tzw. Reguły Nelsona Mandeli. Na uroczystości przyjęcia rezolucji w Nowym Jorku obecny był ówczesny Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Wojciech Węgrzyn, który zadeklarował, że Polska uszanuje zapisy rezolucji. Przyjęty dokument jest zaktualizowaną wersją Wzorcowych Reguł ONZ Traktowania Więźniów z 1955 r. Jego zasadniczym celem jest poprawienie sytuacji więźniów na świecie i ustanowienie praktycznych zasad postępowania z osobami osadzonymi w celu zachowania standardów ochrony ich godności i praw człowieka.

W związku ze specyfiką naszej formacji nie można pominąć w tym miejscu problemu wydalenia cudzoziemca i odmowy udzielenia ochrony cudzoziemcom w kontekście zobowiązania wynikającego z art. 3 Konwencji.

Konwencja Europejska nie gwarantuje ani ogólnego prawa do azylu, ani też prawa do bycia przyjętym na terytorium danego państwa.

Pewne wyjątki od tej zasady wynikają jedynie z art. 3 Protokołu nr 4 do Konwencji (zakaz wydalania obywateli).

Stanowi on, co następuje:

1. Nikt nie może być wydany z terytorium Państwa, którego jest obywatelem, ani indywidualnie, ani w ramach wydania zbiorowego.
2. Nikt nie może być pozbawiony prawa wstępu na terytorium Państwa, którego jest obywatelem.;

Również z art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji (zakaz zbiorowego wydania cudzoziemców) i art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji (gwarancje proceduralne dotyczące wydania cudzoziemców). Zgodnie z nim:

1. Cudzoziemiec legalnie przebywający na terytorium jakiegokolwiek Państwa nie może być zeń wydany, chyba że w wyniku decyzji podjętej zgodnie z ustawą i winien mieć możliwość:

- a) przedstawienia racji przeciwko wydaniu;
- b) rozpatrzenia jego sprawy oraz
- c) bycia reprezentowanym dla tych celów przed właściwym organem albo osobą lub osobami wyznaczonymi przez ten organ.

2. Cudzoziemiec może być wydany, bez uprzedniego wykorzystania swoich praw wymienionych w ustępie 1 a), b), c) niniejszego Artykułu, jeśli jest to konieczne z uwagi na porządek publiczny lub uzasadnione względami bezpieczeństwa państwowego.”.

W tym przypadku można wyróżnić trzy możliwe sytuacje:

Sytuacja pierwsza: wydanie lub ekstradycja może naruszyć art. 3, jeżeli istnieją dostateczne podstawy, by przypuszczać, że jednostka zostanie poddana w państwie trzecim traktowaniu niezgodnemu z art. 3 Konwencji. Należy podkreślić, że do naruszenia może dojść także w sytuacji, gdy wydanie jest „wielocłonowe”. Np. Polska wydaje RFN, a RFN Jemenowi. Jednostka musi jednak wykazać, że istniejąca w państwie trzecim groźba traktowania niezgodnego z art. 3 ma charakter indywidualizowany (tzn. dotyczy konkretnie danej jednostki), nie zaś ogólny (tzn. dotyczy wszystkich mieszkańców, bądź wszystkich członków danej grupy).

Sytuacja druga: wydanie lub ekstradycja narusza art. 3, jeżeli wydanie lub ekstradycja samo przez się wywiera skutek fizyczny lub psychiczny, który można określić jako tortury lub nieludzkie, czy poniżające traktowanie.

Sytuacja trzecia: w absolutnie wyjątkowych przypadkach wydanie lub ekstradycja narusza art. 3, jeżeli istnieją dostateczne podstawy, by przypuszczać, że jednostka w państwie trzecim znajdzie się w sytuacji dla niej nieludzkiej lub poniżającej na skutek braku

dostatecznej opieki medycznej lub socjalnej.

Podkreślić trzeba jednak, że sam fakt braku w państwie trzecim opieki medycznej czy socjalnej porównywalnej do opieki oferowanej w państwie dokonującym ekspulsji nie oznacza jeszcze, że ekspulsja naruszy art. 3 Konwencji.

Kończąc rozważania na temat art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka warto wspomnieć, że w 2017 roku ETPCz wydał 4 wyroki przeciwko Polsce w sprawach o naruszenie art. 3 Konwencji.

Z pewnością działania prewencyjne, edukacyjne, poszerzanie świadomości prawnej wśród funkcjonariuszy państwowych - mogą przyczynić się do tego, by takich wyroków było jak najmniej i aby jak najmniej było skarg i rzeczywistych naruszeń art. 3 EKPC.

Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że postępowania strasburskie w dużej mierze wpływają na wizerunek państwa na arenie międzynarodowej.

Europejska Konwencja Praw Człowieka jest również naszym, polskim prawem. Zgodnie z polską Konstytucją ma pierwszeństwo przed ustawami (w razie sprzeczności obu aktów prawnych). Mamy prawo, a zarazem obowiązek stosować ją w naszym kraju, w ramach działań polskich służb, organów administracji, ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

Przestrzeganie zagwarantowanych w EKPC praw i wolności człowieka bezpośrednio przekłada się na wskaźniki społecznego zaufania do Straży Granicznej oraz poczucia bezpieczeństwa obywateli.

Obowiązkiem każdego funkcjonariusza publicznego jest stanie na straży przestrzegania postanowień Konwencji.

Pogłębiając i upowszechniając wiedzę na temat Konwencji i wspierając jej bezpośrednie stosowanie wspieramy nasze państwo i umacniamy etos naszej służby.

PRZYKŁADY WYROKÓW ETPCZ ZAPADŁYCH W OSTATNICH LATACH W SPRAWACH PRZECIWKO POLSCE W ZWIĄZKU Z NARUSZENIEM ART. 3 EKPCZ :

Al Nashiri p. Polsce i Abu Zubaydah p. Polsce (skargi nr 28761/11; 7511/13).

W obu wyrokach Trybunał uznał, że doszło do: naruszenia art. 3 Konwencji (zakaz tortur oraz nieludzkiego i poniżającego traktowania) w aspekcie materialnym i proceduralnym; naruszenia art. 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego); naruszenia art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego); naruszenia art. 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) i naruszenia art. 6 ust. 1 (prawo do rzetelnego procesu sądowego).

W sprawie Al Nashiri Trybunał stwierdził również naruszenia art. 2 (prawo do życia) oraz art. 3 Konwencji w zw. z art. 1 Protokołu nr 6 (zakaz kary śmierci). Trybunał uznał także,

że Polska nie zrealizowała próśb Trybunału o dostarczenie dowodów i, w konsekwencji, nie wypełniła zobowiązań wynikających z art. 38 Konwencji – udzielenia Trybunałowi wszelkich niezbędnych ułatwień dla efektywnego przeprowadzenia dochodzenia.

Grupa spraw Karwowski p. Polsce, Prus p. Polsce, Świdorski p. Polsce, Paluch p. Polsce, Romaniuk p. Polsce, Karykowski p. Polsce oraz Chyla p. Polsce (skargi nr 29869/13, 5136/11, 5532/10, 57292/12, 59285/12, 653/12, 8384/08).

W przedmiotowym wyroku Trybunał stwierdził naruszenie art. 3 Konwencji z powodu zastosowania wobec skarżących kategorii tzw. osadzonych „niebezpiecznych” i utrzymywania tego reżimu przez długi czas oraz z powodu nadmiernych uciążliwości związanych z tym reżimem.

Podobnie w sprawie Pawlak p. Polsce (skarga nr 41436/11).

Skarżący zarzucił w szczególności naruszenie Artykułu 3 Konwencji w związku z zastosowaniem wobec niego statusu “więźnia niebezpiecznego”. Trybunał miał wątpliwości w odniesieniu do pełnej rewizji osobistej, której to skarżący był poddawany codziennie, a nawet kilka razy dziennie, za każdym razem, gdy opuszczał celę lub wchodził do niej. Przeszukania były przeprowadzane rutynowo i nie wiązały się z żadnymi szczególnymi potrzebami bezpieczeństwa ani z żadnym konkretnym podejrzeniem dotyczącym zachowania skarżącego. Rząd RP nie wykazał, że takie systematyczne poszukiwania były konieczne dla zapewnienia bezpieczeństwa w więzieniu. Biorąc pod uwagę, że skarżący był poddany kilku innym ścisłym środkom nadzoru, Trybunał uznał, że praktyka codziennych rewizji osobistych, której doświadczał przez ponad cztery lata, wykraczała poza nieuniknione cierpienie i upokorzenie związane z wykonywaniem kary pozbawienia wolności.

M.C. p. Polsce (skarga nr 23692/09).

W wyroku tym Trybunał stwierdził materialne naruszenie art. 3 Konwencji z powodu nie wywiązania się przez państwo z pozytywnego obowiązku ochrony skarżącego, odbywającego karę pozbawienia wolności, przed nieludzkim i poniżającym traktowaniem ze strony współosadzonych oraz proceduralne naruszenie art. 3 Konwencji z tego powodu, że krajowe dochodzenie w sprawie, w której skarżący był pokrzywdzonym, nie zostało przeprowadzone zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie standardami wynikającymi z Konwencji i orzecznictwa Trybunału.

Ojczyk p. Polsce (skarga nr 66850/12).

Naruszenie art. 3 Konwencji z uwagi na osadzenie skarżącego w nieodpowiednich warunkach, w szczególności w przeludnionych celach, co przekroczyło poziom nieuniknionego cierpienia związanego z pozbawieniem wolności

P. i S. p. Polsce (skarga nr 57375/08).

W przedmiotowej sprawie Trybunał stwierdził naruszenie art. 3 Konwencji w stosunku do pierwszej skarżącej (małoletniej), uznając że kumulatywny wpływ okoliczności sprawy na

jej sytuację i sposób potraktowania P. przez organy państwa wywołały cierpienie przekraczające minimalny próg dolegliwości w rozumieniu art. 3.

Pugžlys p. Polsce (skarga nr 446/10).

Naruszenie art. 3 Konwencji z powodu zastosowania wobec skarżącego kategorii tzw. osadzonego „niebezpiecznego” i utrzymywania tego reżimu przez długi czas oraz z powodu nadmiernych uciążliwości związanych z tym reżimem, a także z powodu umieszczenia skarżącego w metalowej klatce podczas rozpraw w sądzie.

oprac. ppłk SG A. Chmura Segedyn,

Pełnomocnik Komendanta OSS SG ds. Ochrony Praw Człowieka i Równego Traktowania

logo wykorzystano za zgodą MSZ

Źródła i ciekawe linki:

<http://www.webfabrika.com.pl/krempy/zakaz.htm>

http://www.repozytorium.uni.wroc.pl/Content/52914/03_Izabela_Joanna_Bista.pdf

<https://www.ms.gov.pl/pl/orzeczenia-etpcz/index,3.html?ComplainantYear=0&Article=3&CaseType=Decision%2cSentence>

<https://www.rpo.gov.pl/pl/content/wizytacje-krajowego-mechanizmu-prewencji>

https://www.coe.int/en/web/cpt/about-the-cpt?p_p_id=56_INSTANCE_2sd8GRtnPW2B&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-4&p_p_col_count=1&_56_INSTANCE_2sd8GRtnPW2B_languageId=pl_PL

https://www.coe.int/en/web/cpt/standards?p_p_id=56_INSTANCE_rmo9MHZGnl46&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-4&p_p_col_count=1&_56_INSTANCE_rmo9MHZGnl46_languageId=pl_PL

<https://rm.coe.int/16806dbac3>

<https://www.rpo.gov.pl/pl/content/europejski-komitet-do-spraw-zapobiegania-torturomcpt-z-wizyta-w-polsce>

<https://rm.coe.int/16806ce906>

<https://rm.coe.int/16806cce85>

<https://rm.coe.int/16806cd16a>

<https://www.rpo.gov.pl/pl/content/protok%C3%B3%C5%82-fakultatywny-do-konwencji-w-sprawie-zakazu-stosowania-tortur-oraz-innego-okrutnego>